19e Jaar, No. 70. — 's HERTOGENBOSCH. — Donderdag 17 Junij 1.

DE NOORD-BRABANDER

Staat- en Letterkundig Dagblad.

ABONNEMENTS-PRIJS
Voor de Stad . . f 12.
Franco per post. » 14.

DICERE VERUM QUID VETAT?

ADVERTENTIEN:
15 centen de regel.
Behalve 35 cent. zegel.

(Verschijnende driemalen in de week: Dinsdag, Donderdag en Zaturdag.)

HET ZEVENDE HOOFDSTUK DER STAATS-BEGROOTING.

(Vervolg en slot van ons vorig nommer.)

De Regering beweert nog dat zij *deelgenoot* zou worden in den twist, *welke daarover in den boezem van het kerkgenootschap*, waartoe de klerezij verklaart te behooren, *wordt gevoerd*, indien zij den zich noemenden bisschop van Haarlem *officieel* erkende.

Het kerkgenootschap, waartoe de klerezij verklaart te behooren, is de Roomsch-Catholijke Kerk. En wij weten niet, dat er in den boezem der Roomsch-Catholijke Kerk twist over die klerezij bestaat. Het is bekend, welk antwoord het Opperhoofd der catholijke Kerk telkens aan de klerezij doet geworden, wanneer zij zich eenen bisschop geest en hem van die benoeming of verkiezing kennis wordt gegeven. Tot nog toe is het ons niet bekend, dat ooit uit den boezem van dat kerkgenootschap, namelijk de catholijke Kerk, eene stem zich verheven heeft tegen deze uitspraak van het Opperhoofd der Kerk, veel minder dat daarover in dien boezem twist is ontstaan.

Welligt heeft de Regering zich hier niet duidelijk uitgedrukt, of is haar antwoord niet naauwkeurig medegedeeld, en moet hier gedoeld worden op den twist, welke gevoerd wordt *tusschen de klerezij en het kerkgenootschap waartoe zij verklaart te behooren*, een groot verschil, zoo als men ziet met de boven aangehaalde woorden; maar dan nog moest de Regering, of althans de roomsch-katholijke minister, die aan het hoofd staat van het departement van R. K. Eeredienst, weten, dat het hier bedoelde kerkgenootschap, namelijk de Roomsch-Catholijke Kerk niet twist met degenen, die haar gehoorzaamheid en onderwerping weigeren, maar hen, na alle middelen, welke de liefde ingeeft, vruchteloos aangewend te hebben, uit haren schoot werpt en veroordeelt en dit doet zij, krachtens de onfeilbaarheid, welke haar door haren goddelijken Stichter geschonken en gewaarborgd is.

De Regering beweert nog dat zij *deelgenoot* zou worden aan dien twist, indien zij den Bisschop van Haarlem als catholijken bisschop officieel erkende. Hoe zoo? Waarschijnlijk doordien zij alsdan den twist in het voordeel der klerezij zou beslissen, hetgeen zij niet doen kan, zonder zich een *partij* voor aan te matigen. Doch indien dit waar is, dan is het even waar dat de Regering, door den Bisschop van Haarlem niet officieel te erkennen, insgelijks den twist beslist, door hem den titel van *catholijken* Bisschop te weigeren.

Het allerlaatst echter klinken de laatste door ons aangehaalde woorden van het antwoord der Regering, dat zij *deelgenoot* aan den twist zoude worden „wanneer zij den .... DOOR DE MEERDERHEID *der roomsch-catholijken* NIET *erkenden* BISSCHOP VAN HAARLEM OFFICIEEL *erkende in die* HOEDANIGHEID *of in dien* TITEL.

Van alle zijden dringen deze woorden tegen het gezond verstand en zij behelzen bovendien de grofste inconsequentie.

De regering zou dus deelgenoot worden aan den twist, indien zij eenen door de meerderheid der roomsch-catholijken niet erkenden Bisschop van Haarlem erkende. De erkenning dus van eenen catholijken Bisschop hangt bij de regering af van de meerderheid der roomsch-catholijken. Aan de leeken dus geeft de regering het regt om eenen Bisschop al dan niet aan te nemen of te erkennen. Verondersteld dus eens, dat wij in Nederland wettig georganiseerde bisdommen hadden. Een bisschop wordt wettig benoemd of gekozen en ontvangt van het Hoofd der Kerk de kanonieke instelling; doch kabaal, kuiperij of welke oorzaken ook, zouden onder de leeken eenen tegenstand tot deszelfs inbezitneming opwerpen, en die tegenstand zou zich eenigszins uitbreiden, dan zou de regering zoodanigen Bisschop niet *officieel* erkennen, omdat hij door de MEERDERHEID *der catholijken niet erkend wordt!*

Hoe heeft een catholijk minister zulke woorden in zijn antwoord kunnen plaatsen of gedoogen dat zij er in geplaatst werden.

Maar nu de inconsequentie. De regering is begonnen met te verklaren, dat zij even onbevoegd als ongehouden is, tusschen Utrecht en Rome te beslissen (dit is ook onnoodig, wijl Rome reeds beslist heeft en dit is genoeg); dat zij niet te onderzoeken heeft, of de leden der oudbisschoppelijke klerezij zich te regt of ten onregte *Roomsch-katholieken* noemen, noch ook of zij zich in eene of meerdere geloofspunten der *Roomsch-Katholijke Kerk* gescheiden willen achten (hetgeen in ons oog al tamelijk op hetzelfde nederkomt), en nu verklaart dezelfde regering eenige weinige regels verder, dat zij geenen bisschop van Haarlem *officieel* erkennen kan, welken door de *meerderheid* der Roomsch-*Katholijken niet* erkend wordt. — Er is geene *evenredigheid* zonder *minderheid*. Waar is hier de *meerderheid*? Ongetwijfeld bij degenen, die zich Roomsch-katholijken noemen en het wezenlijk zijn, of in andere woorden: die *Rome* aanhangen; onder dezen toch zal wel niemand bereid gevonden worden, om den door de klerezij benoemden bisschop van Haarlem te erkennen. En waar is dan de *minderheid*? Ontegenzeggelijk bij de *klerezij*; indien dus de leden der klerezij de minderheid der Roomsch-katholijken uitmaken, zijn zij wel degelijk Roomsch-katholijk; door dus hier van de *meerderheid* der Roomsch-katholijken te spreken erkent de regering bepaaldelijk *dat de leden der oud bisschoppelijke klerezij zich* TE REGT *Roomsch-Katholijken* noemen; of kan men de minderheid zijn van een ligchaam, waartoe men niet behoort?

Men ziet dus in welke verwikkelingen de regering zich gestoken heeft door het onhandig antwoord, hetwelk zij op dit punt op de bedenkingen der afdeelingen heeft gegeven. Dit komt er van, wanneer men het terrein zijner bevoegdheid verlaat. Indien dit antwoord buiten of ondanks den heer VAN SON gegeven is, beklagen wij hem over het moeijelijk standpunt, waarop men hem gebragt heeft; is dit antwoord uit zijn brein voortgekomen, drage hij er den last van. Alle goede Catholijken moeten intusschen dit antwoord *desavouëren* en daarom hebben wij niet gevreesd, het in al deszelfs verkeerdheid en ongegrondheid bloot te leggen.

Geheel kunnen wij ons, daarentegen, vereenigen met het slot van het antwoord, en om alles ter wereld wenschten wij, dat al het overige onherroepelijk uitgewischt konde worden, om alleen het volgende te laten blijven bestaan.

„Voor het geval, dat de oud-bisschoppelijke „klerezij zich als een *op zich zelf staand kerk-„genootschap* wil beschouwd hebben, en hare „betrekking tot den staat als *zoodanig* op eenen „bepaalden voet wenschte geregeld te zien, „is de regering bevoegd en ieder oogenblik „bereid, daartoe, op het deswege te uiten „langen der belanghebbenden, over te „waarom dan ook het *eerste* artikel deezer afdeeling, even als bij de vorige tweejarige „staatsbegrooting, zoodanig is omschreven, dat, „in die oprigt, geene ongelegenheid zoude „kunnen in den weg staan.„

den heer van Bo[illegible] bij de aanslagingen, alleen deze woorden dat [illegible] slag der beantwoording aan de aanwrange [illegible] staat [illegible] vragen, hier voorzeker blijk zal staan, om waaraan de antwoordende regering nieuw voedsel zullen gegeven hebben, te bezigen. Hij behoeft zich wezenlijk niet te moeijelijk te maken met bestrijders, die niet dan met sluwheid strijden en steeds eenen loyalen strijd zullen vermijden. De partij kefft wel maar bijt niet en om haar zal zijne begrooting niet verworpen worden.

KERKELIJKE STAAT.

— ROME 4 junij. De Paus is gisteren uit Subiaco naar Rome teruggekeerd. Z. H. was derwaarts gegaan om bezit te nemen van de vermaarde abdij, waarvan de H. Vader bewilligd heeft overste te zijn. Eene onteltbare menigte is den geliefden Opperherder eenige mijlen te gemoet gegaan en heeft hem als in zegepraal de stad binnengeleid.

— Koningin Maria Christina is heden uit Napels te Rome aangekomen.

— 4 junij. Het algemeen kapittel van de orde der Capucijnen is, eenige dagen geleden, vergaderd geweest. Sedert zestig jaren hadden de omstandigheden het niet veroorloofd, deze bijeenkomst te houden, alwaar de vertegenwoordigers der onderscheidene provincien van de orde de eerste dignitarissen derzelve te benoemen hadden. De Paus hadden kardinaal Orioli, prefekt der congregatie van de bisschoppen en regulieren gedelegeerd, om bij het kapittel voor te zitten. Na eene aanspraak van Z. Exc. is men volgens de vereischte regels en vormen overgegaan tot de verkiezing, welke in weinige uren afgeloopen was. P. Venantio, van Turijn, is benoemd tot generaal der orde.

TURKIJE.

KONSTANTINOPEL 27 mei. Het verschil tusschen Griekenland en Turkije is bijgelegd door de terugroeping van den heer Musurus naar Athene. Indien deze tijding waarheid bevat, is daarbij zeker overeengekomen, dat hij zijne bediening te Athene niet weder aanvaarden zal doch een ander in zijne plaats zal benoemd worden. Dit zou de ten uitvoerlegging zijn van de schikking, welke de prins von Metternich voorgesteld had.

ZWITSERLAND.

FREIBURG, 4 junij. Gij hebt reeds vernomen, dat het radikalismus in St. Gallen, alwaar de radikale constitutie aan de protestanten evenveel gedeputeerden geeft als aan de katholijken, eene kleine zegepraal behaald heeft, en dat daardoor de waalfde stem tegen het katholijk verbond der zeven kantons en tegen de Jesuiten bekomen is, doch wij vreezen niets. Freiburg en de overige katholijke Zwitsersche kantons bereiden zich gereed tot den oorlog. Een ieder is gewapend en ingedeeld, de keurtroepen en de vrijwilligers worden druk geoefend. De landweer, dat is, degenen die reeds gediend hebben en de militaire dienst kennen, wordt in bataillons verdeeld en is gereed. De landstorm, dat is de algemeene ligting, is georganiseerd bij benden van dertig, onder de bevelen van aanvoerders. Deze landstorm strijdt met het blanke wapen, en moet in het eerste gelid der slagorde, zonder eenige militaire taktiek te volgen, zich al loopende te midden der vijandelijke troepen werpen. Dit is het meest werkend strijdmiddel en heeft de zegepraal in die katholijke kantons beslist, bij den aanval der keurkorpsen, die overigens de meeste snelheid te beenen en tong bezitten.

Maar wat ons eene volslagene en spoedige overwinning verzekert, is het vollomen vertrouwen, hetwelk de katholijke roggingen en volkeren stellen in de bescherming der H. Maagd, aan wie al de katholijken de tot heden behaalde vier zegepralen toeschrijven. Thans begeven zich de verschillende kantons van het verbond in massa ter bedevaart naar O. L. V. van Einsiedlen; langs den weg bidt het volk met luider stem den rozenkrans; de pastoors gaan aan het hoofd met kruis en vaan en de regeringsmacht volgt, de *ad hoc* afgevaardigde leden van het gouvernement, leidende en vergezeld van de denrwaarders in het kostuum van het afvaardigend kanton enz.

Gij ziet dat wij niet veel te vreezen hebben: de losbarsting van den storm zal ons slechts het schoone weder teruggeven. Freiburg ontrolt zijne zwarte, met een wit kruis prijkende banier en ongeveer 40,000 strijders verzamelen zich in de overige catholijke kantons en verlangen naar den strijd, terwijl onze vijanden, onder elkander verdeeld, veel dreigender zijn in hunne woorden dan in het gezigt van het kanon.

DUITSCHLAND.

De evangelische Kerk in Pruissen, gaat meer en meer tot ontbinding over. Het zijn geene bijzondere personen of huisgezinnen meer, welke haar verlaten, maar gansche gemeenten. Het dorp Guelenau, bij Annaberg heeft, o. a. verklaard dat zij zich van de Kerk *afscheidde*. Het woord *afgescheiden* heeft thans de belagchelijke benamingen van *duitsch-catholicismus* en *apostolo-christianismus* en zelfs den hoogdravenden titel van *Vrienden des Lichts*, welke de anti-christelijke-sectarissen van Koethen, Maagdenburg en Koenigsberg zich aanmatigden, vervangen.

— Uit Breslau schrijft men dat de prins-aartsbisschop gestraft is geworden met *een huisarrest van eene maand in zijn paleis* omdat hij het banvonnis tegen den prins von Hatzfeld openbaar heeft gemaakt, hetwelk hij, volgens de pruissische wet, niet doen mogt zonder voorafgaand verlof van het gouvernement.

Men weet dat de prins von Hatzfeld, die rijke kerkelijke inkomsten bezat, in openbaar overspel en veelwijverij leeft.

SPANJE.

MADRID 7 junij. Er zijn onderhandelingen geopend en dezelve worden ijverig voortgezet om den Koning over te halen, naar la Granja te gaan, wanneer de koningin dit koninklijk verblijf zal gaan betrekken.

— Uit talrijke berigten van het noorden blijkt, dat de montemonilisten op nieuw het vaan des oproers wilden opsteken, om te beproeven, of zij daar gelukkiger zouden zijn dan in Katalonie; doch de houding der bevolking en de gewigtige diensten, bij die gelegenheid, door het franche gouvernement bewezen, hebben alle plannen verijdeld en de zegepraal des vredes in Spanje verzekerd.

— De oneenigzindheid, welke tusschen den koning en de koningin van Spanje ontstaan is, geeft altijd tot vele gerachten aanleiding. Tot nog toe bestaat er niets, wat eene aanstaande verzoening voorspelt. Het is wel niet noodig te zeggen, dat die toestand van zaken zeer nadeelig op den gang der zaken werkt. De werking van het gouvernement wordt geheel belemmerd door den oorlog, welke tusschen de beide echtgenoten gevoerd wordt.

PORTUGAL.

De crisis in Portugal spoedt ten einde. De verwering der voornaamste magt der junta van Oporto door het engelsch eskader maakt den verderen wederstand der oproerigen onmogelijk. Men zegt overigens, dat de junta zich onderworpen heeft aan de voorwaarden, haar namens de koningin door den kolonel Wylde voorgeschreven en welke zij eerst verworpen had. De werkdadige tusschenkomst der verbondene mogenheden zal waarschijnlijk niet noodig zijn om Portugal te bevredigen.

FRANKRIJK.

PARIJS 13 junij. Het gerucht heeft zich verspreid dat een tooneel van dezelfde soort als dat, hetwelk onlangs is geweest van het verschil tusschen Griekenland en Turkije, te Madrid tusschen de Koningin en den heer de Glucksberg, zaakgelastigde van Frankrijk, heeft plaats gehad. Men kent echter nog geene bijzonderheden over deze zaak.

— De dagbladen van heden behelzen de volgende mededeelingen betrekkelijk de portugesche aangelegenheden. Uit dezelve blijkt, dat Engeland na eerst geweigerd te hebben, ten behoeve van de Koningin tusschen beide te komen, eindelijk aan de vertoogen der kabinetten van Parijs en Madrid toegegeven heeft.

— De Maarschalk Bugeaud is den 8 te Cette gekomen en niet te Marseille, alwaar hij verwacht werd.

— Men verzekerde heden stellig dat de post van gouverneur-generaal van Algerie den generaal Bugeaud zou opgedragen worden, ingeval de Maarschalk Bugeaud bij zijne ontslagneming zou blijven volharden. Een hoog personaadje heeft hem een brief geschreven om hem over te halen, zich naar Parijs te begeven alvorens zijne landgoederen in Perigord te betrekken.

— Men zegt dat het gouvernement magtiging heeft verleend tot het vervoer van het lijk van wijlen graaf de St. Leu, voormalig Koning van Holland, en van zijnen oudsten zoon, die in 1831 overleden is, naar Frankrijk. Zij zouden te Rueil bij die van de Keizerin Josephina en koningin Hortense geplaatst worden.

— De fransche regering heeft onlangs den carlistischen generaal Alzaa, op het oogenblik dat hij naar Spanje wilde binnendringen, te Bayonne in hechtenis doen nemen. Men stelt groot belang in deze arrestatie; het schijnt, inderdaad, dat de generaal Alzaa belast was, om aan den montemolinistischen opstand eene nieuwe beweging te geven en te dien einde de uitgestrektste volmagt van zijn oppergezag ontvangen had.

BELGIE.

BRUSSEL. Men zegt dat een kabinetsraad gehouden is zoodra de uitkomst der verkiezingen bekend was. Men voegt er bij, dat het ministerie besloten heeft niet onmiddellijk af te treden, ook de bijeenroeping der Kamers niet te verschillen en zelfs dan zich niet te verwijderen, na eene beduidende stemming der Kamer.

Dit gedrag zou zeer constitutioneel zijn, maar in daad, hoe gegrond de berekeningen der dagbladen ook wezen mogen, de Regering behoeft zich niet alleen te regelen naar de vooruitzigten der partijpers in omstandigheden, van welker gewigtigheid ieder doordrongen is. Overigens, wanneer de positie de sterkste is en den heer de Theux doen vallen, is het natuurlijk dat zij ten minste de moeite neme, om te zeggen waarom. Bovendien ministers, die aangevallen zullen worden door het parlement, hetwelk zich vóór of tegen hen verklaren zal, is nog een opperste regter, de Koning, die toch vroeg of laat zijn beslissend woord moeten strijken; hij moet dan ook tegen dien tijd gemoedzaam ingesteld zijn.

Onder een ander opzigt is het noodig dat de geestvervoering der overwinnaars een weinig bedaren gebragt en hun de tijd gelaten wordt, zoo mogelijk, zich te verstaan over de verdeeling van den buit, of, zoo niet, hunne verschillende combinatien voldaanig te regelen, dat zij in geval van geene waarborgen aan de kroon, de vergaderingen en aan het gansche land [illegible]

[illegible]LAND.

's HERTOGENBOSCH, 16 Junij.

Eergisteren is eene deputatie uit de commissie tot daarstelling van het Uitwaterings-kanaal van Grave naar Geertruidenberg, bestaande uit de heeren mr. van de Mortel, president, Jonkhr. [illegible] van der Schueren, H. A. Bijvoet en Jonkh. [illegible] Thijs [illegible] naar 's Gravenhage op reis gegaan, daar de belangen van dit gewigtig vraagstuk

te staan, toen zich eenmaal de regering getroffen zagen door de ellende en rampen, welke het vernielend element over onze schoone provincie verspreid en niet langer dralen, maar met werkdadigen ijver en allen mogelijken spoed een der grootste gewesten van Nederland, de zoo vurig gewenschte en onmisbaar geworden redding en opheffing doen geworden!

— Ingeschreven is voor het provinciaal gerechtshof alhier de zaak behandeld van B. S. . . . , beschuldigd van poging tot brandstichting te Eindhoven. Na het verhoor der getuigen, de conclusien van den heer procureur generaal en de verdediging door den advokaat, mr. N. Sassen, voorgedragen, heeft het hof de uitspraak bepaald op aanstaanden maandag.

Dinsdagen dag heeft het hof uitspraak gedaan in de zaak van J. W. . . en . . . T., huisvrouw van . . S. Beschuldigd, de eerste van diefstal jegens zijnen meester, bij wien hij als meesterknecht in de zeepziederij in dienst was en de tweede van medeplichtigheid aan deze diefstallen. Het hof heeft de aangeklaagden schuldig verklaard en den eersten beschuldigde eerloos verklaard en gecondemneerd tot een confinement van vijf en de tweede beschuldigde tot een confinement van drie jaren.

— Z. M. de Koning en Z. K. H. prins Hendrik zijn Zaturdag jl. ten 11 ure met den gewonen spoortrein van Amsterdam naar de residentie terug gekeerd en aldaar ten 12 ure en 40 min. in den Haagschen Welstand aangekomen.

— Men verneemt, dat Z. M. dezer dagen heeft goedgevonden te bepalen, dat voortaan de stedelijke besturen het, bij art. 16 van het reglement op het bestuur der steden, vermelde proces-verbaal van den uitslag der stemming tot benoeming van kiezers openbaar zullen maken, door het gedurende eenen bekwamen tijd op de stedelijke secretarien ter visie te leggen, terwijl het aan die besturen vrij zal staan, voor middel van dagbladen, of op zoodanige andere wijze als zij vermeenen mogten te behooren, van dit proces-verbaal daarenboven nog meerdere openbaarheid te geven.

— De rogge, wier aren in weerwil van hier en daar een geel blaadje, frisch en krachtig blijven, heeft zich reeds veel tot hard zaad, zoo dat men in de helft der volgende maand digt rijpe rogge kan verwachten. De regen heeft een weldadigen invloed op alle planten uitgeoefend. Met den hooibouw heeft men in de uiterwaarden een begin gemaakt. Zij leveren genoegzaam op, doch langs de IJssel boorden is het gras zoodanig met kiel belibt, dat het tot voeder schier ongeschikt is. Zulks is voornamelijk veroorzaakt door den laatsten hoogen waterstand, alhoewel velen de schuld alleen aan de krib bij Pannerden toeschrijven, die den afloop van het water zoodanig zou belemmeren, dat zulks wel een verschil van twee tot drie weken bij vroeger zou veroorzaken. — De binnen hooi- en weilanden staan veelbelovend en boeren voldoende op. (*Overijss.*)

— De questie over het bewuste laantje van van Haaren schijnt met den afkoop daarvan aan de Nederlandsche Spoorwegmaatschappij nog niet geëindigd. De maatschappij toch heeft drie deskundigen doen beëedigen, welke het afgestane stuk moeten waarderen, en uit een artikel wegens dezen in de *Nederlandsche Stoompost* laat zich vermoeden, dat alles door den regter moet worden beslist, aan wiens uitspraak de maatschappij zich heeft onderworpen. « Wat er (zegt dat blad) door de maatschappij aan de eigenaars geantwoord is, kunnen wij met geene zekerheid zeggen, evenmin of de maatschappij geregtigd of gezind is geschenken van de eigenaars aan te nemen."

— 10 Junij. Heden is voor de arr.-regtbank te Arnhem behandeld de zaak van den heer van Hoorn, aangeklaagd van *het smaden van den Koning* in een artikel, voorkomende in de *Nederlander* d. d. Na vervulling der gebruikelijke formaliteiten heeft de heer subst. officier Mr. de Brauw de gedane aanklagte geadstrueerd. Ook na het motief door den schrijver nopens zijne bedoeling aan den regter opgegeven (namelijk dat zijn schrijven was eene poëtische geloofsbelijdenis uitgetart door een aanval in een ander blad) vond het O. M. geene vrijheid van de aanklagte af te zien, maar achtte zich verpligt tegen den gedaagde, straf te requireren naar aanleiding van art. 1 der wet van 1 Junij 1830.

Tot adstructie der aanklagte overgaande, handelt het O. M. 1°. over de beteekenis der geschreven woorden; 2°. over derzelver qualificatie. Het resumé van dat tweeledig betoog komt hier op neder:

1°. Dat de gebezigde woorden zijn smadend en honend; 2°. dat ze geschreven zijn met het boosaardig doel om den koning te honen en te smaden en 3°. dat in deze ook het vereischte der openbaarheid aanwezig is.

Het O. M. vindt zich derhalve verpligt de schuldigverklaring te vorderen aan hoon en smaad ten opzigte van den koning, boosaardig en openbaar gepleegd en tot veroordeeling van den ged. tot eene gevangenisstraf van niet minder dan 2 en niet meer dan 5 jaren en in de kosten.

De heer van Bevervoorde heeft zoo als bekend is, persoonlijk zijne verdediging voorgedragen.

Het O. M. heeft niet gerepliceerd, maar is blijven persisteren. De uitspraak is bepaald op heden over 8 dagen.

Mengelwerk.

De kamer der Gedeputeerden van Frankrijk heeft dezer dagen beraadslaagd over de kredietswetten voor de militaire en civiele dienst van Algerie. Allerlei redeneringen zijn gehouden, allerlei stelsels vooruitgezet en verdedigd, allerlei verwijtingen aan de Regering gedaan, doch één zaak was onaangeroerd gebleven, namelijk: de godsdienstige taak, welke Frankrijk in Algerie te vervullen had. Een gedeputeerde, de heer de Quatrebarbes, heeft den moed gehad, dit vraagstuk op het spreekgestoelte te behandelen en eene taal te doen hooren, waarvan de gewelven der Kamer maar zeer zelden weergalmen. Daar de gansche catholiciteit belang heeft bij de vestiging of liever de herstelling van het christendom in dat door Frankrijk veroverde gedeelte van Afrika, deelen wij aan onze lezers de schoone woorden en de verheven beschouwingen van den heer de Quatrebarbes, bij die gelegenheid, mede wel overtuigd, dat zij in de harten van alle goede catholijken weerklank zullen vinden en hen tot dankbaarheid aansporen jegens den edelen man, die op het eerste spreekgestoelte van Europa, van waar helaas! zoovele grievende woorden voor onze godsdienst afdalen, eene taal heeft durven spreken, welke daar al zeer ongewoon is. Het is in de zitting van den 10 junij ll., dat de heer de Quatrebarbes de volgende redevoering uitsprak:

Mijne Heeren!

» De noodzakelijkheid om aan de Kamer eene aanzienlijke leenute aan te wijten in de redevoeringen dergenen, die vóór mij dit spreekgestoelte beklommen hebben en in het overigens zoo uitgewerkt rapport van den heer de Tocqueville, dwingt mijne overtuiging en mijn geloof te verbeelen, verzoek ik de toegevendheid der Kamer voor mijne korte bemerkingen.

» Ik wil in het kort de christelijke zending van Frankrijk in Afrika blootleggen, te vragen of dezelve vervuld is en of er niets te doen overblijft, om door het Evangelie en het kruis datgene te handhaven en te bewaren, hetwelk God wilde dat door het zwaard veroverd werd.

» Daar dit vraagstuk al de groote belangen van Algerie, de europeesche kolonisatie zoo wel als het beheer en de regering der Arabieren betreft, heb ik het woord over dit laatste hoofdstuk gevraagd.

» Sedert zeventien jaren, welke Frankrijk bezit van Algerie genomen heeft, hield eene geheime zinlige kracht het op, onze generaals en onze krijgsmagt te trekken tot de geheele vernietiging van het oude regentschap. De regering, haars ondanks dien onweerstaanbaren invloed ondergaande, dobberende onder duizenden verschillende plannen, soms dit geschenk als eene noodlottige gift der zegepraal, als een laatst vaarwel door de oude monarchie achtergelaten beschouwende, heeft lang gepracht, die ongekende beweging tegen te houden. De inbezitneming, tot eenige voorname punten beperkt, de verlating van Medeah en Tlemcen, de verschansingen van Miliana, de daarstelling van eene arabisch koningrijk; alle wederstand, alle streven zijn bestendig door kleingeestige staatkunde in het leven geroepen en telkens werden zij door onvoorziene gebeurtenissen verijdeld.

» De inbezitneming, behaald bij den kring van Algiers, hebben de Arabieren verstout tot het aanvallen onzer schildwachten onder de muren van Casaubah; de verschansingen van Miliana hebben de razzias en brandstichtingen der Medjoutes niet belet; Abd el Kader, tot sultan der Arabieren verheven, heeft onze magt uitgetart en toen eenmaal de eer van Frankrijk in het spel was, moest men achtervolgens Constantine veroveren, den Atlas overschrijden, door volharding en stoutmoedigheid alle volksstammen een voor een dwingen den *aman* te vragen, Abd el Kader tot in Marocco terugdrijven, den slag van Isly winnen, Kabylie, ondanks het Parlement, onderwerpen, zich allerwege met roem beladen, in één woord, zoo als men onlangs zeide, de kruistogten met het Frankrijk der 19e eeuw voortzetten of het zulks wilde of niet.

» Die harde en roemvolle arbeid, mijne heeren, is niet zonder opofferingen voltooid. Honderdduizenden Franschen hebben dien met hun leven betaald; duizend millioenen franken zijn er aan besteed, en wat nog betreurenswaardiger is geweest, de oorlog was niet altijd vrij van geweld en woeste wederwraak. Doch, uitgezonderd enige bloedige bladzijden, welke zelfs de heiligste oorlogen besmeuren, wie zal ons zeggen door welke ontberingen, vermoeijenissen, onwrikbaar geduld onze soldaten, door hunne manmoedige opperhoofden geleid, een koningrijk voor Frankrijk veroverd hebben?

» Dit kwam, omdat zij ook de werkluiden Gods waren in den strijd der christelijke beschaving tegen het mahomedisme; want, Mijneheeren, het is toch zeker niet om, even als de Turken, met de wapens te regeren, dat wij dat land van Afrika veroverd hebben. Het kruis heeft er bezit van genomen den dag, waarop de edele maarschalk, die deze groote expeditie ontwierpen, voorbereid had en volvoerde, dat roversnest vermelde en op de wallen van Algiers de fransche vlag deed wapperen.

» Men betwiste, zoo men wil, deze roemvolle gebeurtenis, zij bestaat. Elk jaar zet aan dezelve nieuwe kracht bij, en ik kan slechts, in het belang van mijn vaderland en van de beschaving, diegenen uit den grond van mijn hart beklagen, die blind genoeg zijn om het daglicht te loochenen en die godsdienstige beweging willen tegenhouden, ter believe van ik weet niet welke voltairiaansche en anti-fransche wraakoefeningen.

Deze beschouwingen leiden mij als van zelve tot het verhaal van hetgeen in Afrika voor het catholicismus gedaan is sedert de verovering. Ik open het boek van een onzer geachte ambtgenooten, den heer Genty de Bussy, voormalig burgerlijk gouverneur dant van Algerie en ik zie, dat toen in 1830 de veldpredikers afgeschaft werden, ons legers

kolonisten tot in 1832 als het ware zonder godsdienst bleven. Een marabout, getuige van deze onverschilligheid in het godsdienstige, riep uit: «Ik begrijp u Franschen niet; gij zegt dat gij christenen zijt en vervult de pligten van het christendom niet. Men is geen mensch wanneer men niet bidt.»

De Arabieren verbergen hunne minachting niet voor eene natie, welke zij als atheïstisch beschouwen, en wij zien later, dat Abd-el-Kader weigert geloof te slaan aan de moorden van een uitmuntend officier, zeggende: «Hoe wilt gij dat ik vertrouwe in u, die gij bidt, noch tot God?»

Op het einde van 1832 besefte de hertog van Rovigo, gouverneur van Algiers, de noodzakelijkheid, om een behoorlijk gebouw aan de eeredienst toe te wijden. Eene moskee door de muftis zelve aangeboden, vervangt eene in der haast opgerigte kapel, een vicarius apostolik wordt benoemd, zonder dat hij eenige bediening uitoefent en eenige alleenstaande priesters, zonder steunpunt, zonder leidsman, zonder tucht blijven alleen met de zorg over de katholijke bevolking belast.

Gedurende al dien tijd, voegt de heer de Bussy hierbij, werd, om de mahomedaansche ligtgeraaktheid te sparen, de christelijke godsdienst van een gedeelte harer gebruiken beroofd, processien, plegtigheden, ceremonien alles werd naar binnen gedrongen; en wij hebben zelfs de banier van Christus niet ontrold, alzus onze dierbaarste zinnebeelden opofferende aan het verlangen om twee godsdiensten in vrede te laten leven.

» Doch het was niet de vrede, maar wel verachting en onheil, welke door die ter zijde stelling van ons geloof verwekt werden.

» Want groot is het onderscheid tusschen de verdraagzaamheid, welke niets anders is dan de welbegrepene evangelische liefde, de getrouwe uitlegging van het woord van God, die zijne zon over waarheid en dwaling laat schijnen, en die lafhartige verloating van het Christendom ten profijte van den Koran.

» Het gouvernement gevoelde echter, dat het niet langer aan het christelijk Frankrijk dit bedroevend schouwspel geven mogt. Getroffen door de noodzakelijkheid om de Arabieren door den invloed van het Christendom te winnen, heeft het voor een oogenblik er aan gedacht, Lazaristen, die de arabische taal spraken, naar Algerie te zenden en hen met de missien van den Atlas te belasten.

» De heer de Bussy denkt, over dit onderwerp, dat indien het christendom tegen de Mooren schipbreuk moest lijden, het eene magtige hulpbron tegenover de Arabieren worden kon. Er was, bij die nieuwe en woeste menschen, eenige kans om onze godsdienst te doen bloeijen.

» Vooral bij de Kabylen hoopt hij dat nieuwe apostolen het bekeeringswerk zullen ondernemen. Afrika zegt hij, zal voordeel trekken uit hunne zegepralen, en de martelaarskroonen, welke hen wachten, zullen de ladder der beschaving kunnen worden.

» Ziedaar, mijne heeren, de woorden van eenen man, die lang de eerste burgerlijke betrekkingen in Algerie bekleed heeft. Ik bedank hem voor die gevoelens en wensch er hem geluk mede. Men was ver van het stelsel van uitsluiting, hetwelk, onder voorwendsel van verdraagzaamheid, alle christelijke propaganda tegenover de inboorlingen verbiedt, onze havens sluit voor de priesters, die de arabische taal spreken, en het beproeft het geheimzinnig teeken der verlossing van onze godshuizen af te rukken.

» Het is waar, de goede bedoelingen bleven in den staat van theorieën, zoo als de heer de Bussy wijders aanmerkt: «Wij hebben niet gedaan, wat wij hadden moeten doen, maar door te veel andere middelen afgeleid, verzuimen wij m.»

(*Vervolg hierna.*)

LATERE BERIGTEN.

Te Konstantinopel zijn in een der voorsteden van Pera, in weinige uren tijds meer dan 200 huizen afgebrand. De schade is onberekenbaar en een aantal slagtoffers moesten in de vlammen hunnen dood gevonden hebben.

Te Presburg en te Grosswardein (Hongarije) zijn ernstige onlusten, ten gevolge van de duurte der levensmiddelen gepleegd. In eerstgenoemde stad hebben de overheden moeten toestaan, dat elk burger brood mogt maken en verkoopen.

De pruissische landdag heeft den 8 junij met 360 tegen 159 het ontwerp eener leening, bestemd tot den aanleg van den spoorweg van Koenigsberg verworpen. De landdag heeft echter toegestaan dat de werkzaamheden voor rekening van den Staat, tot de eerstvolgende bijeenroeping van den landdag zouden voortgezet worden.

In het engelsch Parlement zoo wel als in de fransche kamer worden de respective ministerien omtrent de interventie in Portugal geïnterpelleerd. In beide duren de beraadslagingen nog voort.

De tijdingen over de aardappelenziekte in Ierland zijn thans zeer gunstig.

Den 9 is te Madrid officieel kennis gegeven, dat de spaansche troepen Portugals grondgebied betreden hebben en eene divisie derzelve, na eelle op de opstandelingen behaalde zegepraal, Valenza do Mino bezet hebben.

De generaal Bugeaud is den 11 junij te Perigueux aangekomen en is des anderen daags onmiddelijk naar zijn landgoed Excideuil vertrokken.

Te Marseille en te Lyon hebben twee huizen, die het eerste in graan, het tweede in koloniale waren handelden, hunne betalingen geschorst.

Het *Journal de Bruxelles* zegt dat het tegenwoordig belgisch ministerie vóór de opening der Kamers zal aftreden, doch dat er tot heden niets bepaald is omtrent de keuze dergene die hetzelve zullen vervangen.

Te Antwerpen hebben eenige onlusten ten gevolge der duurte van het brood plaats gehad.

Advertentien.

VERPACHTING

door den Notaris *J. H. DE BIED GH*, van den 28 JUNIJ 1847, des morgens ten 10 ure, ten huize van J. VERKUYLEN, te *Oijen*.

*** Allen die iets te vorderen hebben van of verschuldigd zijn aan de onder benefitie van Inventaris aanvaarde Nalatenschap van wijle *PIETERNEL LA VAN DONGEN*, weduwe van *CHRISTOFFEL TREFFERS*, te *Waalwijk* overleden, worden verzocht daarvan *franco* OPGAVE of BETALING te doen, ten Kantore van den Notaris *SCHADD*, aldaar, *vóór of op den* 25 *Junij* 1847.

'S HERTOGENBOSSCHE
STOOMBOOT
SOCIETEIT.

De DIRECTIE maakt bekend, dat van 15 *Junij* het vertrek der STOOMBOOTEN van *'s Bosch* des morgens, in plaats van ten 7½ ure, ten 7 uren zal plaats hebben, wordende hierdoor de gelegenheid daargesteld om met de DILIGENCE van den Heer *H. LEEBENTVELT* ten 9½ ure van *Gorinchem* te kunnen vertrekken, welke voor het vertrek der Middagtrein te *Utrecht* arriveert, om voor Beurstijd te *Amsterdam* aantekomen.

DE JAARMARKT
TE ST. OEDENRODE,
invallende op *Dingsdag na den 24 Junij*, zal, ...
oorzake van den feestdag van *St. Petrus ...*
Paulus, dit jaar op *Woensdag* den 30 ...
gemelde maand gehouden worden.

Diligence-Onderneming
VAN
J. GROENEVELDT.

Vertrekkende van *'s Hertogenbosch*, des namiddags ten 3½ uur, langs *Waalwijk*, *Capelle* en *Woudrichem*, op *Raamsdonk*, in direct verband met de DILIGENCE van *J. M. DU BOIS* en Comp. van *Oosterhout*, om aldaar ten 8½ te *Breda* aan te komen, en vertrekkende des morgens om ... van *Breda*, langs dezelfde route in correspondentie met de STOOMBOOT van *Gorkum* (*Dordrecht*, *Rotterdam*) om te *'s Hertogenbosch* ten 9 ure te arriveren.

Directeur te *'s Hertogenbosch*, de Heer *DOCTER*, logement de Eenhoorn.
Directeur te *Waalwijk*, de Heer *PULLENS*, logement in de twee Kolommen.
Directeur te *Raamsdonk*, de Heer *W. KNAAP*, logement 't Huis ten Dijl.
Directeur te *Breda*, de Heer *J. JOVCK*, Vlaamsch Koffijhuis, naast het Stadhuis.

De Prijzen voor Passagiers en Vrachtgoederen zijn zeer billijk gesteld.

Graanmarkt
van 's HERTOGENBOSCH
Maandag en Dingsdag 14 en 15 Junij.

ROGGE f 12.50 / 13.00 a / 13.35.
BOEKWEIT / 10.50 a / 11.00 / 11.50.
HAVER / 4.85 / 5.20 / 5.85.

EINDHOVEN den 15 junij 1847.

De prijzen der Granen zijn heden alhier geweest:

Een Nederlandsch Mud	Rogge		f 1
» » »	Boekweit		» 1
» » »	Haver		»
» »	Pond Roggebrood		»
» »	» Boter		

AMSTERDAM, 14 Junij.

Tarwe tot vorige prijzen bij gerijven verkocht. In totaal: Rusl. f 538; 125 p. n. dito f 534, 129 p. o. wit f 558, 127 p. n. Pommer f 505.
Rogge door schaarsche merkelijk hooger verkocht: 1200 p. f 420, 218 p. Pinsker f 430, in totaal 122 p. Turkesche f 415, 448, 116 p. Zweedsche f 410.
Gerst merkelijk hooger: 106 p. Rostocker f 315.

Beurs van Amsterdam.

Maandag 14 Junij, om 4 ure.

W. S. 2½ Ct. 58, 57½. Dito 3 pCt. 70½, ... pCt. Prescontie 70½, ... Dito Certificaten 4 pCt. 90, ... 3 pCt. 37 Ct. 87½. Holland. Inl. 74½. Rijn-Spoorweg 103, 85 p. st. 18½. Dito 510 p. 18½, 18. Dito Coupons ... Spanje Binnenl. 5 pCt. 29½, 20½. Portug. 4 pCt. 8... ... Oude Russen 105½. Dito 4 pCt. 89. Do. Stieg... Co. 88.

OPGAVEN van de Hoogte der Rivieren, de Maas te Grave en de Dieze te 's Bosch, waargenomen des morgens ten 8 ...

Datum	MAAS te GRAVE: BOVEN AP. ellen	dm	GEWAS dm	GEVALLEN dm	DIEZE te 'S BOSCH: BOVEN 0. ellen	dm	ONDER 0. ellen	dm	GEVALLEN dm
Junij 12	5	85	23	»	»	»	»	»	»
15	5	97	»	6	»	»	1	5	»
16	5	72	7	»	»	»	1	8	»

De 0. te 's Bosch is 4 el 11 duim boven A...

Hoogte van den Rijn te Kecle 12 ... voet 2 duim.

Ter Drukkerij van D. A. A. DE ROOY te ...